

«کار و تلاش»

آموختنی‌ها

۱ معنا و مفهوم ابیات درس

۲ ترتیب واژه‌ها در جمله

۳ مفهوم کار و عمل در زندگی

۴ تبدیل نظم به نثر ساده

۵ آشنایی با کلمات مخفف

۶ آشنایی با پروین اعتصامی و عبدالرحمن جامی شاعران برجسته‌ی ایران

کلمات مترادف

صبور: تسلیم، بردبار

تیره دل: بد انبش

خاکدان: دنیای خاکی، این جهان

تنی چند: چند نفر

اندرون: داخل

مسکین: بیچاره، بی نوا، نیازمند، تهیدست

توشه: خوراک اندک یا خوراک برای مدت معینی، آذوقه‌ی سفر

کلمات متضاد

مسکین = بی نیاز، ثروتمند

عاقل = نادان

حاضر = غایب

کلمات هم خانواده

رحمت، فرام، فراحت، زحمت

قناعت، قنیع - قانع

فارغ، فرغ - فروغ

کلمکار: سعادتمند - خوشبخت

سور: جشن

ژرف: گود، عمیق

خور و خواب: لذت از راحتی (خوردن و خوابیدن)

ستوده‌اند: ستایش کرده‌اند

خاکیان: لذت از انسان‌ها (مطلوبه)

بیکران: بی پایان

اعتقاد: اطمینان

اسوده: قادر

توانا

اسراف = صرفه جویی

فراز = نشیب

غافلان = هشیاران

پیری = جوانی

راست گوئی = دروغ گوئی

هشیار = ناآگاه

غافل، غفلت

حضور، حاضر - محضر

ملک، املاک - مالک

حاسد، حاسد

بخوان و بدان

تفاوت «نثر» و شعر «نظم»

☆ شعر، نوشته‌ای است موزون و دارای آهنگ، که ممکن است واژه‌ها و اجزای جمله، به ترتیب در جای خود قرار نگیرند.

☆ نثر، نوشته‌ای است دارای نظم، که واژه‌ها و اجزای جمله به ترتیب و سر جای خود قرار دارند.

☆ برای اینکه شعر را به راحتی معنی کنیم و اجزای جمله را تشخیص دهیم، ابتدا ترتیب قرار گرفتن واژه‌ها را در مصراع یا بیت

مرتب و بعد به راحتی معنی می‌کنیم.

 مثال: بیا زین ره به قصر پادشاهی ← از این راه، به قصر پادشاهی بیا.

کلمات مخفف

☆ گاهی برای زیبایی و آهنگ شعر، برخی از کلمات به صورت مخفف یا کوتاه‌شده، نوشته می‌شوند.

 مثال: پادشه ← پادشاه ره ← راه زین ← از این

به ترتیب قرار گرفتن کلمات در جمله به همراه مثال دقت کن.

★ جملات دو قسمتی: نهاد + فعل (خورشید درخشید).

★ جملات سه قسمتی: نهاد + مفعول + فعل (علی کتاب گلستان را خواند.) (پسرم غذایت را بخور.)

★ جملات سه قسمتی: نهاد + متمم + فعل (بچه‌ها در کلاس خندیدند.) (بچه‌ها به پارک رفتند.)

★ جملات سه قسمتی: نهاد + مسند + فعل (فرهاد خوشحال بود.) (هوا سرد شد.)

★ جملات چهار قسمتی: نهاد + مفعول + متمم + فعل (خبرنگار روزنامه جریان حادثه را از مردم محل پرسید.)

نهاد: کلمه یا گروهی از کلمات که درباره‌ی آن خبر می‌دهیم.

مفعول: کلمه‌ای است که کلری بر آن واقع شده و نشانه‌ی آن حرف (را) است که می‌تواند در جمله نباشد ولی در معنا به جمله اضافه شود.

منم: کلمه‌ای است که تمام‌کننده‌ی جمله است و بعد از حرف اضافه (از - به - با - در -) می‌آید.

مسند: صفت یا حالتی است که آن را به نهاد نسبت می‌دهیم.

راه تشخیص نهاد، مفعول و مسند در جمله و شعر:

مسند	مفعول	نهاد	اجزای جمله
چطور + فعل؟ چگونه	چه کسی را + فعل؟ چه چیزی را	چه کسی + فعل؟ چه چیزی	سوالات تشخیصی
<u>خوشحال</u> مسند	فرهاد چگونه بود؟ مفعول	کتاب گلستان را مفعول	چه چیزی را خواند؟ نهاد
		<u>علی</u> نهاد	چه کسی خواند؟ مثال

یکی از راه‌های تقویت مهارت املا، دانستن و به کار بستن هم خانواده‌هاست. اگر شما کلمات هم خانواده را بشناسی، به راحتی می‌توانی املاهای درست آن‌ها را بنویسی. سعی کن کلمه‌های هم خانواده را در هر درس بیابی، آن‌ها را دسته‌بندی کنی و هم

خانواده‌های جدیدی به آن‌ها اضافه کنی. با توجه به درس هفدهم به سوالات پاسخ بده.

الف: کلمه‌های زیر را دسته‌بندی کن و در قسمت مربوطه بنویس.

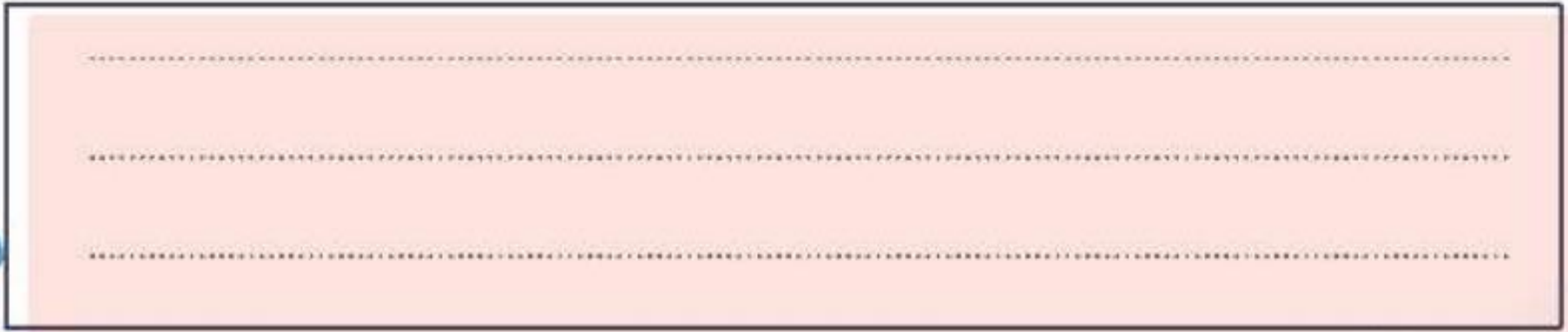

قناعت	≠	اسراف
هشیار	≠	غافل
عاقل	≠	نادان
مسکین	≠	توانمند
رحم	در	رحمت
حیب	و	محبت
احترام	و	محترم

متضاد

هم خانواده

ب: یک بند بنویس و در آن از حداقل ۴ کلمه ی هم خانواده استفاده کن.

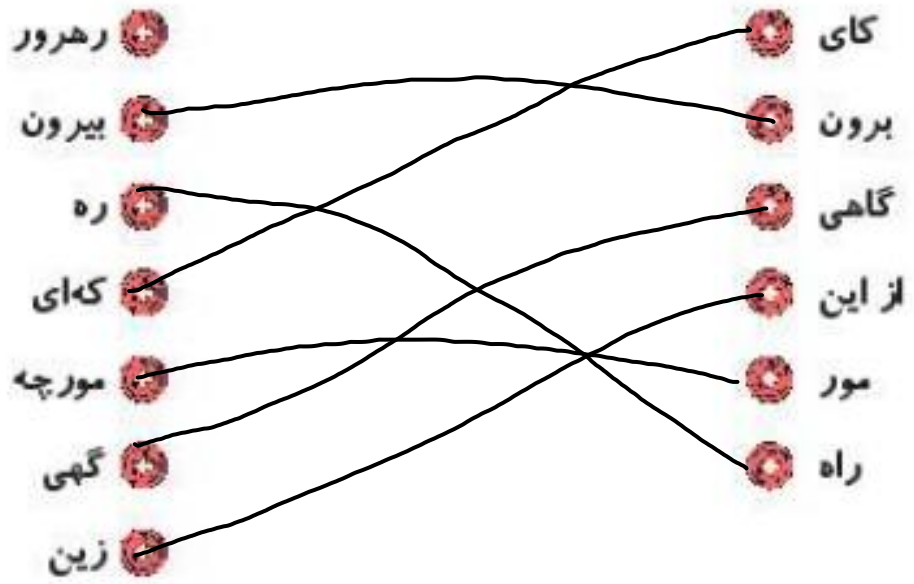
A large rectangular box with a light pink background and a black border, containing three horizontal dashed lines for writing.

تمرین

۱ هر کلمه را به کوتاه شده‌ی آن و یا برعکس وصل کن. (یک گزینه اضافی است.)

۲ درستی و نادرستی جملات زیر را مشخص کرده و در صورت نادرستی، درست آن‌ها را بنویس.

- الف: مور، سلیمان را به مهمانی دعوت کرد.
- ب: در قسمت آخر هر جمله فعل قرار می‌گیرد.
- پ: «آراستن» هم معنی «پیرایه» است.
- ت: مادر ابوریحان «مهرانه» و پدرش «احمد» نام داشت.

کلمات هم آهنگ بیت‌های «فرد، راز روی درس مشخص کرده و به همراه حروف مشترک در کادر بنویس. (به نمونه توجه کن)

خوردن - بردن - بدن بیت ۷	نادان - سلیمان - ان بیت ۵	راه - گاه - اه بیت ۳	موری - زوری بیت ۱
بنا - فردا - ا بیت ۱۵	کامکاری - بردباری - اری بیت ۱۳	کار - انبار - ار بیت ۱۱	هران - جان - ان بیت ۹

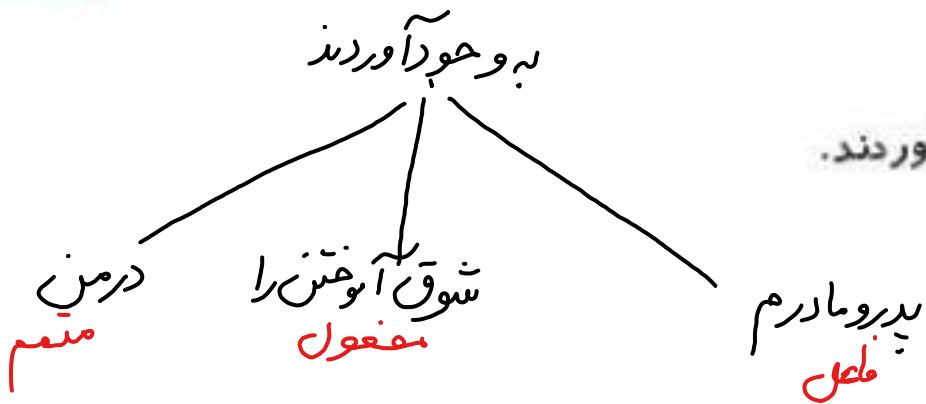
کلمات زیر را با «ان» به صورت جمع در جدول بنویس.

ه	م	می	ا	ن	۱		
ح	س	و	د	ا	ن	۲	
پ	ا	ن	د	ا	ن	۳	
ه	س	ی	ا	ر	ا	ن	۴
ه	م	ر	ا	ه	ا	ن	۵

۱. همه
۲. حسود
۳. پرنده
۴. هشیار
۵. همراه

نمودار مربوط به هر جمله را رسم کن.

الف: پدر و مادرم، شوق آموختن را در من به وجود آوردند.

ب: راهزن تعداد سگ‌ها را از جوان پرسید.

مفهوم و معنای مضارع‌های زیر را بنویس.

الف: گه تدبیر، عاقل باش و بینا

ساده‌نویسی: ... خفنگام چاره اندیشی، دانا و بینا باش.

ب: ره است اینجا و مردم رهگذارند.

ساده‌نویسی: ... اینجا راه است و مردم از این جا عبور می‌کنند.

تصویر زیر به کدام ضرب المثل اشاره می‌کند؟

۷

ضرب المثل:

توی پای رفتن به از نفس تنگ

کلمه‌های هم آهنگ بیت‌های ۴ و ۶ و ۱۲ را بنویس، سپس آنها را در یک بند روایتی، به کار ببر.

۸

بیت ۶	زنج و لنج	بیت ۱۲	پادشاهی - خولگی	بیت ۴	بشن و خوشن
----------	-----------	-----------	-----------------	----------	------------

بر عهده‌ی خودتان

Handwriting practice area with multiple horizontal lines for writing.

با توجه به سوالات داده شده، گزینه‌ی مناسب را مشخص کن.

الف: سراینده شعر «کلر و تلاش» است.

- (۱) خیتام نیشابوری (۲) حافظ شیرازی (۳) پروین اعتصامی (۴) جامی

ب: در «نمایش»، به بررسی و بازخوانی داستان و انتخاب یکی از شخصیت‌ها، می‌گوییم.

- (۱) صحنه پردازی (۲) انتخاب نقش (۳) اجرای نمایش (۴) نقد و بررسی

پ: کدام نام، مناسب جای خالی در عبارت زیر است؟

«در سال ۹-۴ هجری قمری، عزم سفر به هند کرد و من (ابوریحان) نیز همراه او شدم و از این فرصت به دست آمده، استفاده کردم و زبان مردم آن سرزمین را فرا گرفتم.»

- (۱) سلطان مسعود غزنوی (۲) سلطان محمد خوارزم شاه (۳) سلطان محمود غزنوی (۴) امیر نوح سامانی

ت: مثل «تا تنور گرم است، نان را بچسبان، چه چیزی را بلزگو می‌کند؟

- (۱) فرصت طلایی (۲) شکیبایی (۳) احتیاط (۴) تحمل

ث: حضرت سلیمان، مورچه را از چه می‌ترساند؟

- (۱) گرسنگی (۲) غصه (۳) زیر پا ماندن (۴) سنگینی بار

ج: در کدام گزینه «ترکیب وصفی، وجود ندارد؟

- (۱) ملک سلیمان (۲) بارگران‌تر (۳) جوان صادق‌تر (۴) کار ناپسند‌تر

خوانش و پردازش

متن زیر را بخوان و به سوالات پاسخ بده.

سید

گنجشک پر گشود و روی باغچه نشست و کسی آن طرف تر کرم کوچکی پیدا کرد. بانوکش آن را برداشت و برای جوجه‌ی تازه از تخم درآمده برد. جوجه، جیک‌جیک کنان دهانش را باز کرد و گنجشک مادر با حوصله آن را به دهان جوجه گذاشت. بعد از چند دقیقه جوجه سعی کرد پرواز کند و گنجشک بالای سرش بال می‌زد. آخر او یک «مادر» بود.

الف: منظور از «پر گشودن»، چیست؟

بال زدن

ب: حرف «ش» در کلمه‌ی «بانوکش» به چه کسی اشاره می‌کند؟

نوک او (گنجشک)

پ: کدام ویژگی گنجشک «مادر» بودن او را نشان می‌دهد؟

بال سرفرزدن پرواز کرد تا مراقب او باشد.

ت: شما کدام ویژگی «مادرت» را بیشتر دوست داری؟ چرا؟

از خود نداشتن صبر.